

3. konwersatorium
koordynatorka: Joanna Różycka-Thiriet

24 marca 2021 r.
j.rozycka@schuman.pl

Temat: Chiny: partner, konkurent czy nieprzyjaciel Unii Europejskiej?

Nasz gość:

- **dr Piotr Łuksiewicz**, były ambasador w Afganistanie, Collegium Civitas i Uniwersytet Jagielloński

SŁOWNICZEK PRZETRWANIA

Nowy Jedwabny Szlak (inna nazwa **One Belt One Road - Jeden pas, jedna droga**) – historycznie Jedwabny Szlak to droga handlowa łącząca Chiny z Europą, Indiami i Persją istniejąca od starożytności (straciła na znaczeniu po odkryciu drogi morskiej do Chin). W 2013 roku chiński prezydent Xi Jinping wyszedł z inicjatywą Nowego Jedwabnego Szlaku, który miałby swój wariant lądowy i morski. Silnie promowana przez Chiny idea to nie tylko koncepcja gospodarcza, ale także element chińskiej polityki zagranicznej – np. pozwala na poszerzenie wpływów w krajach tranzytu, służy do promocji Państwa Środka jako kraju nastawionego na współpracę. To także narzędzie polityki wewnętrznej, bo służy rozwojowi centralnych i zachodnich prowincji Chin. Idea Nowego Jedwabnego Szlaku zakłada stworzenie lub przebudowę infrastruktury niezbędnej do realizacji połączeń między Chinami i Europą (np. kolei, lotnisk, portów). Ponieważ wariantów tras jest wiele Chiny mogą współpracować w sumie z kilkudziesięcioma państwami i jeszcze większą liczbą regionów. Europa Środkowa i Wschodnia, w tym także Polska mogą być jedną ze stref tranzytu w samej Europie. W styczniu 2017 roku po 18 dniach podróży do Londynu dotarł pierwszy bezpośredni pociąg towarowy ze wschodnich Chin. Przebył 11 999 km.

Środki antydumpingowe – Unia ma instrumenty, aby bronić się, gdy dana zagraniczna firma sprzedaje produkt po cenie niższej niż na rodzimym rynku, gdy w istotny sposób szkodzi to unijnemu przemysłowi, który produkuje identyczne lub zbliżone produkty. Sankcje (przyjmowane przez Radę UE) przybierają zwykle postać ceł. Wg informacji na stronie Komisji Europejskiej obecnie w UE obowiązuje aż 71 środków antydumpingowych na produkty z Chin, na takie produkty jak ceramiczne naczynia, różne produkty ze stali i aluminium, substancje chemiczne. Chiny nie pozostają dłużne – wg Komisji aktualnie w Chinach rozstrzygnięto lub jeszcze toczy się 20 spraw dotyczących europejskich produktów np. niebielonego papieru workowego, papieru fotograficznego, różnych substancji chemicznych, skrobi ziemniaczanej. Środki antydumpingowe to jeden z rodzajów unijnych **instrumentów ochrony handlu (Trade Defence Instruments, TDI)**. Pozostałe to **środki antysubsydjne i środki ochronne**.

Globalny system sankcji za naruszenia praw człowieka – od grudnia 2020 roku Unia może karać osoby fizyczne i podmioty odpowiadające lub zaangażowane w przypadki poważnego łamania praw człowieka na całym świecie (w tym w ludobójstwo, zbrodnie przeciwko ludzkości, tortury, niewolnictwo, egzekucje pozasądowe, arbitralne aresztowania i zatrzymania). Rada przyjmuje sankcje na wniosek państwa członkowskiego lub Wysokiego Przedstawiciela do Spraw Zagranicznych. Obejmują one zakaz podróżowania, zamrożenie środków finansowych oraz zakaz udostępniania środków finansowych przez osoby i podmioty z UE. Na początku marca pierwszymi sankcjami ukarano 4 Rosjan. 22 marca br. Rada dopisała do listy ukaranych 3 Chińczyków i jeden chiński podmiot za masowe i arbitralne zatrzymania Ujgurów w regionie Sinciang w Chinach. Jeszcze tego samego dnia rzecznik chińskiego MSZ stwierdził, że *posunięcie to, oparte wyłącznie na kłamstwach i dezinformacji, lekceważy i zniekształca fakty, rażąco ingeruje w wewnętrzne sprawy Chin, rażąco narusza*

prawo międzynarodowe i podstawowe normy regulujące stosunki międzynarodowe oraz poważnie osłabia stosunki Chiny-UE. Dodatkowo Chiny objęły sankcjami 10 osób (w tym 4 europosłów) i 4 unijne podmioty (w tym Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa przy Radzie UE oraz Podkomisję Praw Człowieka Parlamentu Europejskiego), które poważnie szkodzą suwerenności i interesom Chin oraz złośliwie rozpowszechniają kłamstwa i dezinformację.

DOBRE POWIEDZIANE – FRAZA DNIA

Relacje łączące Unię Europejską (UE) i Chiny mają długą tradycję. (...) Chiny są teraz drugim pod względem wielkości partnerem handlowym UE po Stanach Zjednoczonych, a Unia jest największym partnerem handlowym dla Chin (...) W Europie wzrasta jednak przekonanie, iż zmieniła się skala wyzwań i możliwości, które obecnie wiążą się z Chinami. W ostatnim dziesięcioleciu potęga gospodarcza Chin i ich wpływ polityczny wzrosły do niespotykanych rozmiarów w nadzwyczaj szybkim tempie, co odzwierciedla ambicje tego kraju, aby stać się wiodącym mocarstwem na świecie. Chin nie można już postrzegać jako kraju rozwijającego się. Są one kluczowym podmiotem na arenie międzynarodowej i wiodącą potęgą technologiczną. Ich rosnącej roli na świecie, w tym w Europie, powinna towarzyszyć większa odpowiedzialność za utrzymanie międzynarodowego porządku opartego na zasadach, jak również większa wzajemność, niedyskryminacja i otwartość chińskiego systemu gospodarczego.

(...) W zależności od obszaru polityki, Chiny są dla UE jednocześnie współpracującym partnerem, z którym Unia dzieli te same skoordynowane cele, partnerem negocjacyjnym, z którym UE musi wypracować równowagę interesów, konkurentem gospodarczym dążącym do osiągnięcia wiodącej pozycji w dziedzinie technologii, a także rywalem systemowym, który promuje alternatywne modele sprawowania rządów. Wymaga to elastycznego i pragmatycznego podejścia UE jako całości, umożliwiającego opartą na zasadach obronę jej interesów i wartości. W zależności od rozpatrywanych kwestii i obszarów polityki należy również korzystać z różnych narzędzi i metod w kontaktach UE z Chinami. UE powinna wykorzystać powiązania między różnymi obszarami polityki i sektorami w celu wywierania większych nacisków na drodze do osiągnięcia własnych celów.

Reakcja UE powinna opierać się na trzech celach:

- po pierwsze, kierując się wyraźnie określonymi interesami i zasadami, UE powinna pogłębiać swoją relację z Chinami, aby propagować wspólne interesy na szczeblu ogólnościatowym;
- po drugie, w relacjach gospodarczych UE powinna zdecydowanie dążyć do uzyskania bardziej wyrównanych warunków opartych na zasadzie wzajemności;
- po trzecie, aby móc utrzymać w długim okresie dobrobyt, unijne wartości i model społeczny, UE powinna dostosować się w pewnych obszarach do zmieniających się realiów gospodarczych oraz wzmocnić własną politykę wewnętrzną i bazę przemysłową.

(...) Ani UE, ani jej poszczególne państwa członkowskie nie są w stanie skutecznie osiągnąć swoich celów dotyczących relacji z Chinami, jeżeli nie będą działać jednomyślnie.

- fragment Wspólnego komunikat Komisji Europejskiej i Wysokiego Przedstawiciela UE do Spraw Zagranicznych UE-Chiny -perspektywa strategiczna z marca 2019 roku.

Zaangażowanie i współpraca z Chinami to zarówno szansa, jak i konieczność. Jednocześnie jednak musimy zdawać sobie sprawę, że nie podzielamy tych samych wartości, systemów politycznych czy podejścia do multilateralizmu. Będziemy działać w sposób przejrzysty i pewny siebie, zdecydowanie broniąc interesów UE i pozostając wiernymi naszym wartościom.

- komentarz przewodniczącego Rady Europejskiej Charlesa Michela po 22. szczycie UE-Chiny, który odbył się online 22 czerwca 2020 roku z udziałem chińskiego premiera Li Keqiang i prezydenta Xi Jinpinga. Rozmawiano m.in. o zmianach klimatu (zdaniem UE Chiny powinny redukować emisje oraz wyznaczyć datę osiągnięcia neutralności węglowej), o nowych technologiach cyfrowych (które powinny respektować prawa człowieka i ochronę danych), o światowych wyzwaniach oraz oczywiście o pandemii koronawirusa.